

làm ngày khánh lễ Đản sanh đức Phật Thích Ca. Tất cả quốc gia tham dự Đại hội kiết tập lần sáu đều thỏa nhận quyết định thiết lễ Visàkha vào ngày trên. Tục lệ tại Việt-nam cũng đã dần dần hướng tới dùng ngày Visàkha làm ngày lễ Đản sanh của đức Phật, do quyết định của Giáo hội Phật giáo Việt Nam Thống nhất.

2- PHÁP HIỂN TRUYỆN VÀ PHẬT ĐẢN Ở THẾ KỶ THỨ 4:

Các nhà khảo cổ tìm được tài liệu cổ nhất liên hệ tới lễ Đản sanh trong cuốn sách của Thầy Pháp Hiển (Fa-Hsien). Thầy là một vị cao tăng người Trung hoa lần đầu tiên hành hương qua đất Phật ở Ấn Độ vào cuối thế kỷ thứ Bốn, ở lại 16 năm học đạo (399-414 TL), để lại cuốn sách Pháp Hiển truyện, còn gọi là Phật quốc ký, có bản dịch tiếng Pháp của Abel Remusat (Foe Koue ou Relation des Royaumes Bouddhiques, Ernest Leroux, Paris, 1836).

Thầy Pháp Hiển theo con Đường Tư Lụa, đến đất Khotan mà thầy phiên âm là Cổ sơn, ngày nay là thủ đô của khu tự trị Tân Cương (Uighur). Khi ghé qua Khotan, thầy được tham dự buổi lễ Phật đản

được tổ chức rất trọng đại. Dân chúng chuẩn bị lễ Phật đản từ ngày mồng một tháng Tư (thầy dùng âm lịch Trung Hoa), kéo dài tới ngày 29 tháng Tư. Cuộc rước kiệu rất vĩ đại, xe kiệu cao mười mét, trần thiết lộng lẫy, ở giữa đặt tượng đức Phật sơ sinh, có vua và hoàng hậu đất Khotan theo nghênh giá.

Thầy Pháp Hiển tiếp tục

hành trình xuống đất Ấn Độ vào thành Patalipatra (thầy phiên âm là thành Ba-tra-li phất) ngày nay gọi là thành phố Patna (Hoa thị thành). Một nghìn năm trước nơi đây là kinh đô của vương quốc Maghada (Ma-kiệt-đà), láng giềng của quê hương đức Phật, sáu trăm năm trước, đây là nơi đóng đô của đại đế Asoka. Thầy Pháp Hiển được chứng kiến và tả lại đây đủ chi tiết một buổi lễ Phật đản, vào ngày mồng tám tháng Hai âm lịch. (Độc Nguyễn phúc Bửu-Tập, "Tìm hiểu Lễ Rước Kiệu Phật và Lễ Tắm Phật", Hoa sen số 23, California 1994). (Trích "Tìm hiểu Ngày Sinh của Đức Phật Thích Ca" GS Nguyễn Phúc Bửu Tập)

3- LỄ ĐẢN SANH TẠI TÂY TẠNG

Tại Tây tạng, trước khi bị Cộng sản Trung quốc cưỡng chiếm, nơi đây là đất Phật. Niên lịch Tây tạng ghi ngày lễ Đản sanh là ngày 15 tháng Giêng âm lịch, là ngày quốc lễ lớn nhất trong năm, gọi là lễ Son lan chen po (Lễ Đại nguyện), liên hoan từ ngày mồng bốn cho đến ngày 21 tháng Giêng. Đêm Đản sanh, tại thủ đô Lhassa, mỗi cơ sở công hay tư, mỗi gia cư đều treo đèn, kết hoa. Đức Hoat Phật (Phật sống, Đạt-lai Lạt-ma) ngồi trên kiệu có ban quốc nhạc và đội binh bảo giá tháp tùng, đi viếng và chấm điểm từng đơn vị trong thủ đô, nơi nào có trần thiết lễ. Dân chúng từ mọi nơi trong nước, và cả ở ngoài nước như Mông Cổ, kéo về thủ đô tham dự lễ Đại nguyện, cầu xin đức Phật ban ơn một năm đầy hạnh phúc.

4- LỄ ĐẢN SANH TẠI TRUNG HOA:

Sách Ngụy Tấn Nam Bắc triều luận tập có đoạn ghi vua Thái Võ đế nhà Ngụy (408-452 TL) nhân ngày Đản sanh, ngự giá ra ngoài thành, thiết lễ rước kiệu Phật. Vua và hoàng hậu đứng trên đài rải hoa lên tượng Phật sơ sinh lúc đoàn kiệu đi qua. Một tư liệu cổ khác, theo thứ tự thời gian, đọc được trong Phật tổ Thống ký, kể chuyện vua Cao tổ Võ đế nhà Tống tên là Lưu Dũ, năm 462 TL, ngày mồng tám tháng Tư, thiết lễ Đản sanh ngay trong cung điện nhà vua. Cũng trong Phật tổ Thống ký, ta lại thấy vua Hiếu Võ nhà Tây Ngụy (467-499 TL) cho lệnh rước tượng Phật trên kiệu từ các ngôi chùa lớn ở Lạc Dương vào cung đình, dâng hương hoa làm lễ Đản sanh ngày mồng tám tháng Tư, và ra lệnh mỗi năm từ đó phải thiết lễ Phật đản như